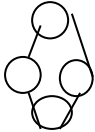

**UNITING CHURCH IN AUSTRALIA: LOTU COKOVATATI KO E OSITERELIA
KONIFEREDI NI VITI: VAVAKOSO LOTU RARABA...**

Feperueri 04, 18: Sa bula vakatamata na Turaga ko Jisu, [Epiphany 5]: Nodai naki meda veikilai dina sara [bonding-gathering and knowing each other-Base 1], me vakatorocaketaki ka vakavou na noda bula vakayalo. Affirmation-sharing our spiritual journeys-Base 2] kei na noda cakacakataka se vakadewataka na veika eda sa rawata [caring/sharing-Base 3]. Sa vaka na qito na Baseball ka va na kena i cegucegu; e tolu na naki ni noda veitokani. Ni rawa kece eda sa rawata e dua na kai ka eda sa yacova nai naki ni qito se veitokani [Home Base].

NODA VEIKILAI

Me vakayacori e dua na porokaramu ka rawa ni vukea na noda veikilai vinaka.

Eda soqoni, lululu, veitalanoa ka veiwasei talanoa. Tekivu na soqo ena gunu ti se qai vakayacori ni oti na vuli. Me dau qarauni na vakayagataki ni sevusevu me kua ni vakadaroya na mai lotu ena Siga Tabu kei na nomu

cakacaka

NODA BULA VAKAYALO

1. Ena macawa oqo Feperueri 04, 2018 eda goleva kina na:

A. Aisea 40: 21-31: *Na nonai vola na parofita rogo, ka dokai ko Aisea na luvei Emosi, ia e kawa talega vakatui. [VakaIperiu: Aisea na 'Na Kalou na Vu ni bula' se 'na Kalou na Vu ni Veivakabulai'... 'Yahweh is salvation']. Nai vola ea volai mai Jerusalemi, ka kenai naki bibi ga: me kaciva na matanitu ko Juta me lesu tale Vua na Kalou. Sa kena balebale ga nira sa gole tani ka talaidredre na ko ira na matatamata digitaki mai Vua na Kalou. Sai vakaraitaki ni Nona veivakabulai na Kalou na Mesaia. Ena loma ni 60 na yabaki ka donuya na nodratou gauna ni veiliutaki e va na tui e Juta, sa vosa ko Aisea ena yukui Jiova vei ira na tamata. Meda raica mada e liu na kena volai nai vola, ko ya ena gauna cava? Nai matai ni wasewase [1-39] a volai ni rauta na 700BC/BCE. Eda sa raica oti mai, ni sa baleta na nona vunauci Juta, Isireli kei na veivanua volekata mera veivutuni ka lesu Vua na Kalou. Nai karua ni wasewase 40-66, ea volai ni rauta na 681 BC/BCE, ko ya ni sa voleka ni oti nona bula. Ea volai talega mai Jerusalemi. Sa vakabibitaka na Nona veivosoti na Kalou, kei nai nuinui, ka sa vu ni veivakalougataki kei na veivakabulai ena mai vakayacora na Mesaia. Ea tekivu ena nodra taleitaki Aisea na tamata, ia ni sa tonotonomata na nona vosa, era sa cati koya sara; ea nanumi kina ni a vakamatei koya na Tui ko Manasa. Meda dikeva mada eso na vakasama bibi baleti Aisea: 1. Erau parofisai vata ko Aisea kei Maika. Ea parofisai e Jerusalemi ko Aisea, ko Maika ena taudaku ni koro levu ko Jerusalemi. Eso na parofisai e kune vei Aisea, e kune talega vei Maika, ka rau sa nanumi kina ni rau gauna vata. 2. Nai vola nei Aisea ea kune vata kei nai binibini vola mai na veidelana ena Waitui Mate [Dead Sea Scrolls], e rairai ea volai ena 100 BC/BCE, ka makawa sara mai na kena ea vakadewataki kina nai VTM vakavavalagi [Revised Standard Version], ko ya ena 900 AD/ACE, ia e lailai sara na duidui e kune kina. 3. Nai VT ea sega ni volai me vakawase ka vakatikina [me vaka na wase 64: tikina e 1-9], eda raica enai VTM kei nai VTV, oqo na ka vou ga era bulia ka vakacuruma ko ira na Dau ni VT ka sa vakayalia kina na kena drodro ena noda wilika. 4. Raica mada na talei ni vakasama oqo vei ira eso na Dau ni VT: Na Aisea e 66 na kena wase, [tautauvata kei na 66 nai vola enai VTM--39 kei VTV--27], ka wasei nai vola nei Aisea ena rua nai wasewase levu me 39 [1-39] na wase kei na 27 [40-66] na wase [VTM 39 nai vola, VTV 27 nai vola]. Sa talei oqo ni matai ni 39 na wase e tukuna vakalekaleka nai VTM taucoko, kei na 27 na wase e tukuna nai tukutuku vinaka ni VTV. Na wase 40 sa tekivu kina na domo mai veikau, 'Dou caramaka na sala i Jiova...' [40:3ff; 49:11ff], na vosa ka vakayagataka ko Joni na Dauveipapitaisotaki. Sa tukuna na Dauveiqaravi [Nai Vakabula Daurarawa-Suffering Servant, ka lumuti ena Yalo Tabu [52:13ff], ka sucu [49:5ff], mate ena vukuda na tamata, ka vakaturi cake tale mai na mate [52-53]. Tarava na nodra vakaroti*

na tamata vakabauta me “Meda sai vakadinadina me yacova nai yalayala kei vuravura,” [62,63,65]. Sa la’ki tini ena Nona kaya na Kalou, ni sa vakavouya na ka kecega na Kalou ena “lomalagi vou kei na vuravura vou,” [65:17;66: 22]. Sa rawa ni da kaya ni vola nei Aisea sai koya nai VT taucoko, ena kena sa vakalailaitaki [miniature Bible]. Sa qai talei sara ni 40-66 e rawa ni wase tale vakatolu: 40-48: na soli ni veivakacegui vei ira sa kunea na bula dredre kei na rarawa; 49-57:na vakasama ni Dauveiqaravi na Kalou, ea mate qai tucake tale; 58-66: na veika sa bera mai, na lomalagi vou kei na vuravura vou [65:17;66:22], na Nona veilewai kei na Nona vakarokorokotaki na Kalou [66:ff]. Sa okati kina na vosa rogolevu nei Jisu enai tekivu ni Nona veiqaravi [61:1-4; Luke 4:16-19]. 5. Na kena wasei ni vakawase kei na veitikina me umanivata na vakasama, sa koto kina na nodrai naki me vaka eda vulica ena vuli VT. Sa vakarawarawataka vei keda ena noda wilika ka vulica. E rawa nida wasea ga vakarua 1-40 kei na 41-66, me vaka era vakayagataka eso. Eda dau vakayagataka me wase vakatolu: Matai ni Aisea [First Isaiah], Karua ni Aisea [Second Isaiah] kei nai Katolu ni Aisea [Trito Isaiah], me vukea na noda wilika, vakadikeva vakavuku, ka vakavinaka talega. 1-39: Na tabu se savasava ni Kalou [God’s holiness], na Nona Tui e vuravura raraba. Sa cata na Tui na leqa ni veiliutaki [corruption] ka dodonu me togotitaki koJuta kei ira era tovata. Ka vaka talega kina ko ira sa cala ka dukadukali na nodra bula kei na nodrai valavala ena mata ni Kalou savasava. Ia, sa na yaco mai nai Nuinui ni gauna vinaka ka sa na yaco na sautu, sa kena gaunisala taudua ga mera veisau se veivutuni ka lesu Vua na Kalou. Na 40-55: Ena 40:1-2 sa yali na nodrai nuinui, ia sa solia na Kalou nai Nuinui Vou...sa dodonu ga mera vakacegu. Sa sega na betena na qaravi matakau, sa sega kina na kaukauwa, ia na Kalou bula ga ko Jiova—Yahweh, sa tu kina na kaukauwa ka yaga, ia mera veisau ka lesu Vua na Kalou ka na kauti ira lesu mai Papiloni kei na veiyasai vuravura. Sa dina na Nona Vosa ni yalayala ogo na Kalou, ka na solia vei ira na vutuniyau, veivakalougatataki kei na veivakataucokotaki. Mera kila ka vakabauta na tamata, ni Kalou ogo ko Jiova ea bulia na vuravura kei na veika kecega sa sinai kina. Na 56-66: Sa na yaco mai na gauna vinaka mai muri nira sa veivutuni na tamata ka lesu Vua na Kalou. Sa na oti na rarawa, ka sa na yaco mai na: `Raica kau sa bulia na lomalagi vou kei na vuravura vou, sa na guilecavi se takali na veika makawa se veika eliu, ka sa sega ni curu tale ki na lomamudou. Mo dou reki ka marau ka sa tawamudu na ka kau sa cakava.... Au sa bulia e dua na Jerusalemi vou kei na kena tamata, ena sega kina na tagi, qoqolou se na rarawa ena koro vou ko ya.` [Qai raica na vakadewa ena FOV kei na FNV].

I. Aisea 40: 21-31:Na wase 40-66 sa tukuna na vosa ni veivakacegui nei Aisea ni oti na tiko bobula mai Papiloni ena veisereki nei Sairusi na Tui Asiria; sa vakalesui ira tale ki Jerusalemi na Isireli. Sa yalataka talega nai “Vakabula Daurarawa” me tukuni Jisu kina kei nai Nuinui ni Lomalagi Vou kei na Vuravura Vou. **II.** Ena 40: 21-31 sa dusia na Kalou Dauveibuli ka sa sega ni yalani na nona kaukauwa e vuravura raraba. Sa vakadeitaka talega ko Aisea na nona kauwaitaki keda yadudua na tamata me vaka ga na nona kauwaitaka na vuravura raraba. Baleta ni Nona na Kaukauwa kei na Lewa, sa vakalolovirataki ira era viavialevu; ko ira era qaciqacia ka ra vakasataki ira ni ra kaukauwa ka qaqa; ‘sa uvuci ira walega ko koya...’ [24]. Sa yalani ka qiqo ga na veika e rawa meda tukuna baleta na Kalou levu ogo, ia sa rabailevu na Kalou ka tu e vuqa na yasana eda sega ni kila [mystery]. Ena tikina 25, “Ia dou sa vakatautauvatataki au kei cei, se me keirau vakatautauvatataki kei cei? Sa kaya ko koya sa Yalosavasava.” **III.** Sa sega kina ni dodonu me dua e vosavosa se vakadiloya na Kalou ogo, ka sa vakamatatataka sara na parofita ni tamata, na ka buli, yalani, ena malumalumu mai, ena oca, ena bale. A cava ga me cakava? Meda vakabauta ni Kalou ogo e tawa yalani, ko Koya sa sega ni oca rawa ka sega ni dua e kila

nai yalayala ni nona kaukauwa. Me da kua ni boletaka na noda cauravou, se levu nai yau eda taukena, se vuku se kila ka! E **dua bulu ga na ka meda cakava se eda gadreva,** “ O ira era sa waraki Jiova era na vakaukauwataki tale; era na cabe cake me vaka era vakatabana vakaikeli; era na cici ka sega ni oca, era na lako tu, ka sega ni malumalumu.” Meda ciqoma ga nai solisoli ni Kalou ko ya, vakayagataka sara!

B. Same 147:1-11, 20c: *Sa vakayagataka vakalevu ko Jisu na Same ena nona vunau kei na nona vakavuvuli baleta ga ni sai vakarau ni nodra bula ena vuvale kei na lotu mera lagata se cavuta na Same. E 150 na Same era vakasoqonivata ena dua na gauna balavu, ka ra dau vakayagataka ena nodra: vakacaucautaka na Kalou, ena nodra vakavinavinaka Vua na Kalou, ena nodra tusanaka na vakabauta, ena nodra tukuna na nodra vakanuinui, kei na nona rarawataka na tamata yadua na nonai valavalaca, kei na nona Dina tu ga na Kalou me veivuke. Na uto ni Same sai koya na bibi ni nona vakararavi se vakabauta na Kalou na tamata yadua. Sa vinaka talega nida raica kina na nona tukuna vakadodonu na tamata na nona gagadre se cikecike Vua na Kalou. Na Same sa yaga ena draki ni bula kecega eda kila ka sotava na tamata...meda dauvakayagataka me yaga ki na noda bula ni vakabauta! II. Ena vuku ni noda dau taleitaka na Same, ena uasivi meda raica na kenai wasewase e 5 ka muria vinaka nai vola e lima nei Mosese sa vakatokai na Penitatu [Penteteuch-pente-5 teuch- nai vola]. Na veiwasewase sa dusia vakararaba ga na veikulutaga sa vakabibitaki ena veivola e lima. Sa kenai balebale ko ya ni Same: 1. Same 1-41 ena salavata kei Nai Vakatekivu [Genesis]. Me vaka ga na veibuli ni Kalou enai Vakatekivu, na lutu ni tamata enai valavalaca, ka yalataki na veivueti ni Kalou. E levu na Same ogo sa tukuni ni vola ko Tevita ka sa vakaraitaka na nona vakalougatataki na tamata, nona lutu mai na liga ni Kalou, kei na nona vakabulai mai vua na Kalou. 2. Same 42- 72, na Lako Yani [Exodus], vola ko Tevita me baleti Isireli, sa vakarusai ka vakavoui tale. Sa vakabulai Isireli na Kalou, ka sega ni yaga me vaqara tale edua na sala, mera rai ga vua na Kalou, sai koya ga na sala mera vueti ka vakabulai kina. 3. Same 73-89 sa salavata kei na Vunau ni Soro [Leviticus], vola ko Esafa kei na nona kawa. Sa vakabibitaki kina na Vale ni Soro, na nona lagilagi na Kalou, sa cecere ka kaukauwa. Sa na gole kina na tamata me vakabulai ka vakarokorokotaka na yacana tabu. 4. Same 90-106, Tiko mai na Lekutu [Numbers] lewe levu e kainaki ni ra vola ka sa baleta na veiwekani nei Isireli kei na veimatani sa wavoliti koya kei na nona lewa na Kalou na matanitu ko Isireli kei na veivanua kecega era sa vakarorogo ki na nona lewa. 5. Same 107-150 nai Vakaru [Deuteronomy –deut -2, nomy-law] sa kainaki ni vola ko Tevita ka vakabibitaki kina na Kalou kei na nona Vosa. Sa levu kina na sere ni vakacaucautaki, vakarokorokotaki kei na vakavinavinakataki ni Kalou. Sa levu na Same ogo sa volai me lagati ena soKalou, ka sa rawa meda vakayagataka talega meda lagata vua na Kalou se vola e so nai vakarau ni soKalou me salavata kei na veiSame ogo. 6. Na Same 147 mai nai ka lima ni wasewase sa matata ni sa Same ni vakavinavinaka kei na vakarokoroko vua na Kalou ni vakabauta na tamata na cecere ni veiqaravi kei na loloma ni Kalou.*

Same: 147:1-12, 20c [Wilika taucoko]: Mai nai wasewase ni Same 107-150, sa salavata na vakasama ni Vakaru; sa baleta na vakavinavinaka ni tamata sa vakabulai. Me tukuna tikoga na nona veivakabulai, nona dodonu; me vakacaucautaka na totoka ni nona Vosa. **Na madrali vinaka taudua ga vua na Kalou, ko ya me cabori vua na noda bula ena vakararavi kei na vakarorogo.**

II. Same 146-150 era tekivu kece ena vosa “Praise the Lord” ka vakadewataki vakaViti me “Dou ia vei Jiova na vakavinavinaka” sa macala ni sega ni vulona taucoko na kena vosa vakaIpiriu se vakavavalagi. Nai rorogo ni vosa vakaIpiriu e vakayagataka ena vosa vakaLatini ‘alleluia’ [vakavavalagi ‘hallelujah’, vakaViti ‘aleluya’] ; e rua na vosa vakaIpiriu, na hallel [era sa vakayagataka na Jiu me ‘masu’] ka kenai balebale na ‘joyous praise in songs’ se na veivakacaucautaki kei na vakavinavinaka ena sere [sa

vakayagataki e rua na vosa vakaViti “vakacaucautaka kei na vakavinavinaka”. Nai karua ni vosa na ‘yah’ se vakalekaleka ni ‘Yahweh’ se ‘Kalou’; sa qai rawa meda kaya me kenai balebale ga na ‘vakacaucautaki kei na vakavinavinakataki ni Kalou ena sere ni marau. III. A cava me vakacaucautaki ka vakavinavinakataki ena laga sere: 1. na kaukauwa ni Kalou ena nona veituberi ena veitabayabaki sa oti kei na vuravura eda bula kina era sa qarava nodra dui tavi me vakabula ka vakamarautaka na veika buli ka okati kina na tamata [1-6]; 2. Na Kalou sa maroroya ka taura tu na bula kei vuravura [7-11]; 3. Na nona lomani Isireli ka vakadinadinataki ena veika kece era sa vakalougatataki kina [12-20]. Oqo na veika kece me vakacaucautaki ka vakavinavinakataki kina na Kalou...sa yaga talega meda vakayacora vakakina koi keda ena gauna oqo, se vakaevei? Me sa kailavaka tikoga: Aleluya! Aleluya! Aleluya!

C. I Koronika 9:16-23: I. *A vola ki Koronika ea vola ko Paula mai Efeso enai ka tolu ni nonai lakolako vakaulotu, rauta na 55 AD/ACE. Me vaka ga na nonai vakarau ni volavola sa tekivutaka ena nona vakaraitaka na nonai tutu vakaiapositolo kei na kaukawa [God’s authority through Jesus Christ] ni nona veiqaravi sa vu ga mai ena cakacaka ni Kalou ena nona bula [1:1-9]. Dina ga ni vakatokai nai vola oqo mei matai ni Koronika, eda kila mai na 5:9 ni a dua taumada nai vola ea sa vola oti. Era a sauma talega nai vola ko ya nai vavakoso ena 7:1 kei na I Koronika, ka sa baleta nai sau ni taro era a taroga vua nai vavakoso lotu mai Koronika. Ko Koronika e dua na koro levu ena ceva kei Kirisi ka tekivutaka ko Paula na nona cakacaka ena koro oqo ena nona vunau vei ira na Jiu, oti qai golevi ira na kai Kirisi era sa vakabauta [Cakacaka 18:1-17]. Era lewe vuqa na lewe ni lotu era dravudravua [1:26-29], ia eso talega era vutuniyau [11:18-21], ka dua vei ira na turaga vutuniyau ka kilai na nodra Dauniyau ni koro [Roma 16:23]. Eda sa kila ni sega ni dau vakararavi ena veika vakailavo ko Paula ki vei ira nai vavakoso, me vaka ni sa daulivalalelaca me baleta nai sau ni kena kakana ena veisiga [Cakacaka 18:3; I Koronika 4:12; 9:1-18]. E rua na ka bibi sa vakabibitaka: 1. Sa dau leqataka vakalevu ko Paula na veisei ni vavakoso [1:10-4:21]; 2. Na nodra bula ni veikauwaitaki se tiko vakaveilomani nai vavakoso, [[5:1-6:20]. Ea sauma talega na vakatataro me baleta na tiko vakawati [7:1-40]; na kakana e dau vakacabori ki na matakau, e tara li mera kania na tamata vakabauta se mera kakua ni tara se kania, [8:1-13]; me qaravi na Kalou ena kenai vakarau dodonu [10:1-14, 40], ka mera tudei ena vakabauta, oqo ga na sala era na qaqa kina mai na mate [15:1-58]. Na wase 15 sa bibi meda kila ka wilika ni sa baleta na dina ni tucake tale mai na mate. Na wase 13 sa koto kina na vakasama bibi me baleta na uasivi ni loloma mai nai Nuinui kei na Vakabauta...na leqa ni lotu ena wali ga ena loloma, se na nodra veilomani na lewe ni lotu.*

I Koronika 9:16-23: Nai vola ka taura ko Paula mai Efeso [Cakacaka 19:1-20:1] enai katolu ni nonai lakolako ni kaulotu [55AD/ACE]: 1. E tarogi kina na dina no nonai apositolo, ka tarava na dodonu ni nona vunautaka nai Tukutuku Vinaka. Sa vakadeitaka ko Paula ni sa kacivi me vunautaka ena kaukauwa ni nona veitalai ko Jisu. Sa sega ni rawa ni cegu me sa rauta na nona vunau, ia sa dredre vua baleta ga ni sa vakauqeti tikoga mai na Yalo Tabu, ka sega ni rawa me tarovi na nona vunautaka nai Tukutuku Vinaka ni veivakabulai nei Jisu, II. Sa raica ko Paula ni rua na ka bibi e vauci koya ena nonai tavi:1. Sa tu vua na galala se lalaga [freedom] sa soli vua ena kaukauwa ni Yalo Tabu me vunautaka tikoga nai Tukutuku Vinaka; 2. Na bibi ni nona vukea nona bula me sotava na veika dredre sa tu e matana [discipline]. Sa

nonai naki ga me vakacaucautaka na Kalou ka vukei ira na tamata mera yaco me tamata vakabauta ka vakabulai mai vei Jisu.

D. Marika 1:29-39: *Kosipeli suivata: Ko Marika, Luke kei Maciu eratou sa dau vakatokai me Kosipeli suivata, [Synoptic Gospels]. Ko ya me ratou raici vata vakatautauvata. Sa matata ni ai matai ni tukutuku ea volai baleti Jisu Karisito nai vola nei Marika. 2. Nai vola nei Joni Marika: Sa kunei ni wilika vata ko Marika, Luke kei Maciu, e vuqa nai talanoa eratou tautauvata kina, ka vakauasivi ni so nai talanoa e tautauvata na vosa eratou vakayagataka, me vaka na Vakani ni 5000 [Marika 6:30-44; Maciu 14:12-21; Luke 9:10-17], kei na nona vakabulai na wamalai, sa tautauvata vinaka na vosa ka okati kina na veivosa e tukuni e cake, [Marika 2:1-12; Maciu 9:1-8; Luke 5:17-26]. Sa rawa ga nida kaya ni ratou tautauri mai na dua ga nai vurevure, se e rua vei iratou e tautauri mai na kena ea volai e liu, ko ya nai vola nei Marika. Sa matata sara ni koto e matadrau ko Maciu kei Luke nai vola nei Marika, ena gauna erau qai vola kina na nodrau dui Kosipeli. Ni ko dikeva vakamatailalai ko na raica kina ni sivia na veimama ni tukutuku nei Marika e laurai ena Kosipeli nei Maciu kei Luke, [mo qai vaqara ko ya]. 3. O cei ko Marika ea vola nai vola? Na luvei Meri e dua na marama toka vinaka mai Jerusalemi, na nodrau vale sa nodratoui soqosoqo na tisaipeli nei Jisu, [Cakacaka 12:12]; na vale erairai ea vakayacori kina na Kana vata ni Lako Sivia, ka a sovaraki talega kina na Yalo Tabu. Na vale tale beka ga ea sota kina ko Jisu ka sa tucake tale mai na mate vata kei iratou na Nona tisaipeli vakatitiga! Ko Marika e wekai Panapasa, ka veitokani kei Paula e nai lakolako ni kaulotu, ka vakavuna talega na nodrau tawase ko Panapasa kei Paula [Cakacaka 13:13]. Ia, e muri ea yaco me dua nai tokani nuitaki nei Paula [Kolosa 4:10; 2 Timoci 4:11]. 4. Nai vurevure ni vola nei Marika: Ko Papaiasi [ni voleka ni cava na yabaki 200 AD/ACE] ea kaya ni kauta mai ko Marika na nonai tukutuku mai vei Pita, [I Pita 5:11], ea vakatoka me 'luvequ.' 5. Nai tinitini ni Vola: E tini koso nai vola ena 16:8? Rairai beka ni a sa mate ko Marika, se ea kama na kenai otioti ena kena kama ko Roma ena 65 AD/ ACE; oqo talega na gauna ea nanumi ni a volai kina nai vola. 6. Nai naki nei Marika: na nonai naki me tukuni Jisu, me vaka ga na nona sa vakadinadinataka e na nona bula ni sai Jisu ga na Karisito na Turaga.*

Marika 1: 29-31:Meda wasea vakatolu nai talanoa: I. 29-31 Na veivakabulai vakavuvale: Sa oti ga nai tavi ena Siga ni Vakacecegu, nai ka ono ni aua [12 sigalevu tutu] sa dodonu me ia sara na vakasigalevu. E sega na lako vakayawa, sa kenai balebale ni voleka ga na vale nei Pita, tacina ko Adriu, kei Joni kei Jemesa, ko iratou sa kacivi oti me muri koya meratou gole ena vale nei Pita ka ni tauvimate no na vugona. Oqo nai matai ni gauna eda kila ni vakawati ko Pita. Sa sega ni vakacegu ko Jisu, sa lako yani me ia na veivakabulai me vaka na ka sa talai mai kina. E tolu na vakasama bibi ena raica eke: 1. Na veivakabulai nei Jisu sa sega ni gadrevi ga kina me lewe levu na tamata mera tiko kina, na kena oqo e vakayacori ga vakavuvale. Sa sega ni muria ko Jisu nai vakarau sa volai ena Lawa [Talmud-vakamacala ni Torah se Lawa] na nona vakabulai e dua e tauvi katakata. Me vesu e dua nai sele kaukamea ena drau ni ulu ka vakaliligi ena dua na veikau. Ena veisiga tarava me cavuti vakatolu na vosa ena Lako Yani 3: matai tikina 2,3, karua tikina 4, katolu, tikina 5. Sa dodonu me bula na tauvimate sa na oti na katakata. Ko Jisu sa sega ni muria na sala oqo, sa ia ga na veivakabulai ena nona kaukauwa

[authority –exousia ena vosa vaKirisi]. 2. Ko iratou na tisaipeli: Sa tekivu na nodra kauta vei Jisu na tauvimate me vakabulai; sa matata ga ni ratou na kauta vei Jisu na tisaipeli na nodratou leqa. 3. Sa tukuna na bula vakavuvale nei Pita, o koya e tauvi mate na vuqoi Pita yalewa, na tinai watina. Sa mai maroroi tiko ena vuvale oqo, ka sa macala ni lomani koya ko Pita ka gadreva me vakabulai. Sa vakayacora ko Jisu nonai tavi, sa tale ni da raica na veika sa yaco ka sa dua nai vakarau ka sa bolei keda ena veigauna kecega: ‘Mo veiqaravi ni ko sa vakabulai [Saved to Serve]. II. 32-34 era sa tasova mai na lewe vuqa ka kauta mai nodra tauvi mate mera vakabulai. 1. Sa karobo na vanua, sa oti na Siga ni Vakacecegu, sa vakatarai na colacola kei na taubale vakabalavu. E tolu na vanua eda sa raica kina na veivakabulai nei Jisu: dua, e vale ni lotu, rua, ena dua na vuvale [vale nei Pita], tolu, e tautuba. Era sa vakadinadinataka na tamata ni sa tu vua na kaukauwa me veivakabulai, era sa lako mai ni ra sa vakabauta [rairai eso beka ga?]. 2. Sa tekivu laurai talega eke nai vakarau ga vakatamata, ko ya ni da lako vei Jisu baleta ga meda rawata kina na ka eda vinakata. Sa sega ni laurai eke ni naki ni nodra lako mai ni ra lomani Jisu. Oqo na leqa levu, nira vinakata mera vakayagataki koya ga me rawa kina na lomadra...se lomada! III. 35-39 Na gauna taudua ni masumasu kei na bolebole me tosoi nai lakolako me vaka nai naki ni nona talai mai ki vuravura. 1. Sa dua na ka bibi oqo na gauna ni masumasu me vakaukauwataki kina mai vua na Kalou. Sa kila vinaka ko Jisu ni bera ni tarai ira na tamata, me taumada na nona veitaratara kei na Kalou ena masu. Nai vakarau oqo sa boleli iratou na tisaipeli ena gauna ko ya ka boleli keda na tisaipeli ena gauna oqo. 2. Ena tikina e tarava [39], sa vakaraitaki ga kina na veiqaravi e vakayacori ena vica na siga, macawa se vula [summary]. Sa kune ga kina e tolu na vakasama bibi: dua: sa salavata sara na Vosa nei Jisu kei na veika e vakayacora. Na tamata e vosa walega ka sega ni cakacakataka, e sega na betena, se kaya ni loloma ka sega ni vakavotukana; rua, sa sega ni wasea ko Jisu na yalo, se lomada kei na yago. Na nona cavuta na vosa ni veivakabuia me vakabula na yago sa vakabula talega na yalo se loma ni tamata. Sa taucoko na veivakabulai nei Jisu: tolu: Sa sega ni wasei vuravura kei lomalagi ko Jisu. Ni vakayacora na nona cakacaka ni veivakabulai se vunautaka na Matanitu ni Kalou, sa koto kina ko lomalagi kei vuravura. Sa vakadeitaka oqo ena nona masu, “ Me yaco mai na nomuni lewa. Me caka na lomamuni e vuravura, me vaka sa caka mai

lomalagi [Maciu 6:10]. IV. Era sa kidroa tikoga enai tukutuku matanidavui. Sa na sega ni dua ena galuvaka, dina ga nira kerei mera galuvaka. Sa toso cake tikoga na nona kilai, se ko cei ko Jisu?

3. *Na Sala ni Vuli Vola Tabu [Bible Study Methods], na sala ni vakadewataki ni vosa [exegeesis]:*A. Ni soli mai na lesoni se tikina mo wilika: wilika sara, oti qai wilika nai talanoa ni bera na lesoni, tarava nai talanoa ni oti na lesoni ko ya [context]. B. Tovolea mo kila toka nai naki ni kena volai nai vola ko ya; me vakataki Joni 20:30-31.C. Wilika tale na lesoni ka toqa na vosa kei na vakasama bibi e lauti iko? Qai raica sara na kenadui balebale? D. Ko raica rawa e dua na vakasama e buwawa ka sega ni macala vinaka, raica tale ka wilika na kena vakadewa vakavavalagi, kena e rawarawa? E. Raica tale na tikina enai Vola Tabu e rawa ni vakamacalataka na vakasama ko raica tiko, me vaka ena veivola tale eso enai Vola Tabu.Vakayagataka e so na taro ena vosa: A cava [what]? Gauna cava e volai kina se cavuti kina na vosa [when]? A cava na vuna [why]? Caka/yaco/rawa vaka evei [how]? F. Raica na “a” “b” “c” lalai enai Vola Tabu vakaidusidusi ka tukuna na vanua mo wilika tale me vakamatatataka na tikina ko wilika tiko; na references se foot/end notes. Indexes enai VT Vakavavalagi. G. Dikeva na vakayagataki ni gauna [tenses]: “Au a lako!” [past], “au sa lako!” [present] kei “au na lako!” [future]? I. Raica rawa e so na vakasama vou? [Goleva na veitikina ena lesoni ni kua? Se dua ga na tikina] J. Mo nanuma tiko ni ko wilika tiko e dua nai vola ka volai ena 2000 vakacaca na yabaki sa oti, mo vakasamataka na i tuvatuva ni vanua [geography], nai tovo ni bula, [culture and traditions], na veika e yaco ena gauna ko ya [history], kei nai vakarau ni nodra volavola [literature].K.Ia sa dei tu ni ogo na vosa ni Kalou, e vosa bula [Ipiriu 4:12]. Mo masulaka ka nuitaka na Kalou ena nomu vukei ni sereki ni vosa.L. Sa kena gauna ogo mo tovolea ke ko gadreva me toso cake tikoga na nomu kila na i Vola Tabu , mo tekivu vakavolia e so nai vola ka rawa me vukei iko. Eso nai Vola Tabu sa tu vata kei na kenai vakamacala [Commentary] se Dictionary of the Bible kei na nomu Dauwilika wasoma na Taro enai vola ni Sere vakaviti sa no kina na yavu ni noda vakabauta kei na cioloji ni lotu. M.Na kena i otioiti mo qai taroga na taro: A cava e da vulica rawa mai nai talanoa ogo? Se A cava na kenai balebale vei au/kena yaga vei au ena noqu i tutu vakatamata, vakalotu vakarisito, etc, se cava na kenai balebale /yaga ki nai vavakoso? N.Kua ni rawai sara ena muria nai kalawa e soli yani enai vola baleta ni na tubu mai eso na vakasama e vakavotuya na Yalo Tabu, me golevi sara.

VEIKAUWAITAKI: A cava meda cakava me sureti kina ko ira era sega ni lewe ni lotu? E dua e da nanuma meda sikovi koya? A cava tale e rawa ni vakayacori?

Jovili kei Lisa Meo